

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.03.2010, sp. zn. 21 Cdo 4947/2008, ECLI:CZ:NS:2010:21.CDO.4947.2008.1

Číslo: 87/2012

Právní věta: Není-li znám dědic spoluvlastnického podílu zemřelého podílového spoluvlastníka, je přípustné, aby žaloba o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví byla podána proti jeho neznámému dědici.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.03.2010

Spisová značka: 21 Cdo 4947/2008

Číslo rozhodnutí: 87

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Dědické řízení

Předpisy: § 239 odst. 3 o. s. ř. ve znění do 30.06.2009

§ 243b odst. 2 část věty za středníkem o. s. ř. ve znění do 30.06.2009

§ 243b odst. 3 věta druhá o. s. ř. ve znění do 30.06.2009

§ 45 odst. 1 písm. c) předpisu č. 97/1963Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobkyně se žalobou ze dne 24. 9. 2007, podanou u Okresního soudu v Litoměřicích dne 25. 9. 2007, domáhala, aby bylo zrušeno podílové spoluvlastnictví účastníků k pozemku p. č. 100/3 v katastrálním území a obci V., aby pozemek byl „reálně rozdělen“ a aby do výlučného vlastnictví žalobkyně byl přikázán pozemek parcelní číslo 100/3 o výměře 655 m² a do výlučného vlastnictví dědice po A. J. byl přikázán pozemek parcelní číslo 100/18 o výměře 680 m² tak, jak jsou oba pozemky vymezeny „oddělovacím geometrickým plánem č. 629/36/2007, potvrzeným Katastrálním úřadem pro Ústecký kraj, Katastrální pracoviště L., dne 7. 6. 2007 pod číslem 618107“. Žalobu zdůvodnila zejména tím, že je podílovým spoluvlastníkem pozemku parc.č. 100/3 v katastrálním území a obci V., okres L., ve výši ideálních 58/64 a že jako spoluvlastník s podílem ideálních 3/32 je v katastru nemovitostí od roku 1942 vedena A. J. O ní žalobkyně zjistila, že žila v roce 1942 v Daruvaru v Chorvatsku, že po roce 1945 se do Československa již nevrátila a že zemřela v roce 1974; její dědice se žalobkyni „nepodařilo dohledat“. Žalobkyně požaduje zrušení spoluvlastnictví a „reálné rozdělení“ pozemku. Neznámého dědice po A. J. může podle jejího názoru zastupovat soudem ustanovený opatrovník.

O k r e s n í s o u d v Litoměřicích - poté, co žalobkyni usnesením ze dne 13. 2. 2008 vyzval k doplnění žaloby o „označení žalovaného“ - usnesením ze dne 17. 4. 2008 „podání žalobkyně ze dne

24. 9. 2007, kterým bylo zahájeno soudní řízení“, podle ustanovení § 43 odst. 2 o. s. ř. odmítl a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení a že žalobkyni bude vrácen soudní poplatek ve výši 3000 Kč. Dovedl, že žalobkyně neodstranila přes výzvu soudu nedostatek žaloby v „označení žalovaného“, což je „nezbytnou náležitostí návrhu na zahájení řízení podle ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř.“, a že proto žaloba musela být odmítnuta.

K odvolání žalobkyně K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem usnesením ze dne 4. 6. 2008 usnesení soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že žalobkyně nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Dospěl k závěru, že žaloba musí ve smyslu ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř. obsahovat „kromě obecných náležitostí“ údaj o „jménu, příjmení a bydlišti účastníků, popřípadě též jejich zástupců“, a že účastníka řízení je třeba „označit tak, aby byl identifikovatelný, a podle údajů ho bylo možné odlišit od jiné fyzické osoby“, přičemž „takovými údaji jsou jména, příjmení, datum narození, popř. rodné číslo, místo pobytu apod.“. Žalobkyní označený žalovaný jako „neznámý dědic po A. J.“ nesplňuje „podmínky identifikace účastníka řízení“, „takto označenému účastníkovi nelze ustanovovat opatrovníka“ a není ani „postaveno najisto, zda vůbec nějaký dědic po A. J. existuje“. Podle názoru odvolacího soudu žaloba musela být podle ustanovení § 43 odst. 2 o. s. ř. odmítnuta, když žalobkyně přes výzvu soudu prvního stupně vadu podání v označení žalovaného neoznačila a když pro tento nedostatek nebylo možné v řízení pokračovat.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání. Namítla, že podle ustálené soudní praxe je přípustné ustanovit opatrovníka neznámému dědici, proti němuž byla žaloba podána, jestliže spoluvlastník nebo nositel jiného hmotněprávního vztahu zemřel a nebyl-li zjištěn okruh jeho dědiců. Podle žalobkyně soudy nesprávně interpretovaly ustanovení § 79 odst. 1 o. s. ř., postupovaly „formalisticky“ a zasáhly do jejího práva na ochranu vlastnického práva a práva na soudní ochranu. Navrhla, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 30. 6. 2009, neboť dovoláním je napadeno usnesení odvolacího soudu, které bylo vydáno před 1. 7. 2009 (srov. čl. II bod 12 zákona č. 7/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. k tomu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) a že jde o usnesení, proti kterému je podle ustanovení § 239 odst. 3 o. s. ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o. s. ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

V projednávané věci žalobkyně podala žalobu o zrušení a vypořádání podílového spoluvlastnictví k nemovitosti proti neznámému dědici po A. J., narozené dne 1. 12. 1897 a zemřelé dne 12. 2. 1974, naposledy bytem v Záhřebu, I. č. 67, s odůvodněním, že se jí „vzhledem k válečným událostem v bývalé Jugoslávii počátkem devadesátých let minulého století nepodařilo případné dědice po zemřelé A. J. dohledat“.

Vzhledem k tomu, že A. J. zemřela dne 12. 2. 1974 v Záhřebu, lze předpokládat, že dědictví po ní bylo projednáno příslušným orgánem v tehdejší Socialistické federativní republice Jugoslávie a že přitom byl stanoven (objasněn) okruh jejích dědiců. Dědictví spoluvlastnického podílu A. J. k pozemku p.č. 100/3 v katastrálním území V. se ovšem takové projednání dědictví nemohlo dotknout; k projednání tohoto nemovitého dědictví byly (a nadále jsou) příslušné – jak vyplývá z ustanovení Čl.

39 odst. 2 Smlouvy mezi Československem a Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních ze dne 20. 1. 1964, která byla uveřejněna pod č. 207/1964 Sb. (srov. též § 45 odst. 1 písm. c/ zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů) – československé (nyní české) soudy. Nebylo-li dosud dědictví po A. J. spočívající v jejím spoluvlastnické podílu k pozemku p.č. 100/3 v katastrálním území V. projednáno a rozhodnuto československými (českými) soudy, je na místě závěr, že okruh jejích dědiců dosud nebyl (v příslušném dědickém řízení) stanoven a že tedy její dědic není znám.

Není-li znám zůstavitelův dědic, judikatura soudů již dříve připouštěla možnost, že žalobu lze podat proti „neznámému dědici zůstavitele“ a že „neznámému dědici zůstavitele“ mohl být v občanském soudním řízení ustanoven opatrovník (srov. například rozbor a zhodnocení „K některým otázkám ochrany vlastnictví nemovitostí a řešení vztahů mezi vlastníky sousedících pozemků“, uveřejněné pod č. 65 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1972). Obdobné závěry učinila novější judikatura soudů, dovodila-li, že věřitel může podat žalobu proti neznámému dědici zemřelého (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2008, sp. zn. [29 Odo 751/2006](#), které bylo uveřejněno pod č. 89 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2008), nebo že věřitel může uplatnit svou pohledávku žalobou u soudu podanou proti „neznámému dědici“ zemřelého dlužníka, jestliže za řízení o dědictví nebo jinak dosud nebylo objasněno, jaké zůstavitel zanechal dědice (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 12. 2008, sp. zn. [21 Cdo 5145/2007](#), které bylo uveřejněno pod č. 70 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2009). Vzhledem k tomu, že v projednávané věci dědic spoluvlastnického podílu A. J. k pozemku p.č. 100/3 v katastrálním území V. není (dosud) znám, je přípustné, aby žaloba o zrušení a vypořádání spoluvlastnictví k této nemovitosti byla podána proti jejímu neznámému dědici; na soudu pak bude, aby uvážil, zda má být řízení přerušeno až do skončení řízení o dědictví po A. J. spočívajícího v jejím spoluvlastnickém podílu k nemovitosti, k jehož zahájení dá případně (nebylo-li zahájeno jinak) podnět, nebo zda má být neznámému dědici ustanoven opatrovník podle ustanovení § 29 odst. 3 o. s. ř. Závěr soudů, podle kterého v řízení nemohlo být pokračováno, neboť žalovaný označený jako „neznámý dědic po A. J.“ nebyl „řádně identifikován“, nemůže obstát.

Protože usnesení odvolacího soudu není správné, Nejvyšší soud je zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i toto rozhodnutí a věc vrátil Okresnímu soudu v Litoměřicích k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).